

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІНДЕКСАЦІЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Полтавський державний аграрний університет

Анотація. У статті досліджено поняття індексації заробітної плати та правила її нарахування, обрання базового місяця, приклад розрахунку індексації.

Ключові слова: індексація, заробітна плата, коефіцієнт індексації.

MAIN ASPECTS OF SALARY INDEXATION

Abstract. The concept of indexation of wages and the rules of its calculation, the choice of base month, an example of calculation of indexation are researched in the article.

Key words: indexation, wages, indexation rate.

Право на проведення індексації заробітної плати настає, якщо індекс споживчих цін (далі ІСЦ) перевищує поріг індексації [1]. Індесувати заробітну плату слід тоді, коли розрахований ІСЦ перевищить поріг індексації (наразі становить 103 %). ІСЦ слід обчислювати наростаючим підсумком. Правила індексації встановлені у Постанові КМУ від 17.07.2003 № 1078 «Про затвердження Порядку проведення індексації грошових доходів населення» (далі – Порядок № 1078).

На думку Віктора Оніщенка, індексація заробітної плати – це компенсація втрати вартості коштів через інфляційні процеси [2]. Індексація заробітної плати – це механізм її підвищення, що дає змогу частково або повністю відшкодувати подорожчання споживчих товарів і послуг. Роботодавці зобов'язані забезпечувати державну гарантію – нараховувати індексацію на заробітну плату найманим працівникам, зокрема у разі підвищення посадових окладів [3].

Основними в індексації є два показники: прожитковий мінімум та індекси споживчих цін (інфляції).

Індесувати заробітну плату працівників повинні всі без виключення роботодавці, зокрема і фізичні особи – підприємці, які мають найманих працівників.

Для індексації заробітної плати потрібно враховувати сім правил. Тож згідно з першим правилом суму індексації визначають як добуток коефіцієнта індексації та доходу, який підлягає індексації.

Тобто коефіцієнти індексації слід розраховувати, а для цього потрібна точка відліку – місяць, у якому було підвищення посадового окладу. Тож у місяці підвищення посадового окладу чи тарифної ставки індекс споживчих цін приймається за одиницю або 100 %, і для подальшої індексації індекс споживчих цін обчислюють наростаючим підсумком із місяця, наступного після місяця такого підвищення.

Правило друге: базовим місяцем є тільки місяць підвищення окладу. Якщо встановлюють або збільшують розмір постійних доплат, надбавок, премій, і при цьому розмір окладу не підвищується, то базовий місяць також не змінюється [1].

Правило третє: згідно з Порядком № 1078 для новоприйнятих (переведених) працівників і працівників, які вийшли з відпустки для догляду за дитиною до 3 чи 6 років, обчислення індексу споживчих цін для проведення індексації здійснюється з місяця, наступного за місяцем підвищення тарифної ставки чи окладу на посаді, яку обіймає працівник [3]. Тобто для таких працівників орієнтиром буде місяць останнього підвищення окладу на займаній посаді.

Четверте правило: право на індексацію настає, якщо індекс споживчих цін, розрахований наростаючим підсумком, перевищить поріг індексації 103 %. Коефіцієнти індексації потрібно розраховувати, перемножуючи індекс інфляції. Отже, якщо рівень інфляції невисокий, то права на індексацію заробітної плати не буде. І навпаки, якщо приріст індексу споживчих цін перевищить 103 %, то потрібно індесувати заробітну плату [1].

П'яте правило: заробітну плату індесують у межах прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб. Отже, частину заробітної плати, що перевищує такий прожитковий мінімум, не

індекують. Тобто сума індексації буде дорівнювати добутку коефіцієнта індексації, який розраховується для кожного базового місяця окремо, та прожиткового мінімуму для працездатної особи.

Правило шосте: індексації підлягають оплата праці за виконану роботу згідно з тарифними ставками (окладами) та відрядними розцінками, доплати, надбавки, премії, гарантійні та компенсаційні виплати, передбачені законодавством, а також інші компенсаційні виплати, які мають постійний характер. Не індекують разові виплати, а також виплати, розраховані із середньої заробітної плати, наприклад, відпускні, лікарняні, допомога у зв'язку з вагітністю тощо).

Сьоме правило: суму індексації розраховують пропорційно відпрацьованому часу. Отже, у Порядку № 1078 передбачено, що у разі, якщо особа працює неповний робочий час, сума індексації визначається з розрахунку повного робочого часу, а виплачується пропорційно відпрацьованому часу. Це правило застосовують також у разі, якщо працівнику встановлено повний робочий час, але протягом місяця працівник не працював через хворобу, відпустку, якщо його було прийнято або звільнено в середині місяця, тощо [1]. Слід звернути увагу на те, що правило пропорційного розрахунку індексації застосовують і в разі підвищення посадових окладів у середині місяця. Тобто для того, щоб розрахувати суму індексації, на яку мав право працівник, для попереднього базового місяця, слід дотримуватися цього самого правила – розраховувати суму індексації за місяць, у якому оклад підвищено, пропорційно відпрацьованим дням до підвищення окладу. У разі ненарахування індексації передбачено штраф – 2 мінімальні зарплати за кожного працівника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гуль Т. Індексація зарплати: топ-7 правил для роботодавців («7 хвилин» з Тетяною Гуль) <https://7eminar.ua/events/2310/3498>.
2. Онищенко В. Індексація зарплати 2021. <https://www.golovbukh.ua/article/7838-ndeksatsiya-zarplati-2021>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення індексації грошових доходів населення», № 1078 від 17.07.2003 р. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1078-2003-%D0%BF>.

Прийдак Тетяна Борисівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавський державний аграрний університет, Полтава, e-mail: tetiana.pryidak@pdaa.edu.ua.

Лега Ольга Василівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавський державний аграрний університет, Полтава, e-mail: olga.lega@pdaa.edu.ua.

Яловега Ольга Василівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавський державний аграрний університет, Полтава, e-mail: liudmyla.ialovega@pdaa.edu.ua.

Pryidak Tetiana B – PhD of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Accounting Poltava State Agrarian Academy, Poltava, e-mail: tetiana.pryidak@pdaa.edu.ua.

Leha Olha V. – PhD of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Accounting Poltava State Agrarian Academy, Poltava, e-mail: olga.lega@pdaa.edu.ua.

Yaloveha Liudmyla V. – PhD of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Accounting Poltava State Agrarian Academy, Poltava, e-mail: liudmyla.ialovega@pdaa.edu.ua.